

ASIA Esitutinnan viipyminen**KANTELU**

Kantelija on 30.3.2017 oikeuskanslerille osoittamassaan kantelussa arvostellut Sisä-Suomen poliisilaitokselle 28.10.2014 tekemänsä rikosilmoituksen käsittelyn hitautta. Poliisi ei vielä kantelun tekemisen aikaan ollut ratkaisut, toimitetaanko asiassa esitutkintaa vai ei.

Kantelija totesi kannalleensa jo 29.8.2015 oikeuskanslerille samasta asiasta. Apulaisoikeuskanslerin sijainen oli kantelijalle 27.5.2016 antamassaan vastauksessa (dnro OKV/1216/1/2015) todennut, ettei asiassa ollut perusteita epäillä poliisiviranomaisten tarkoituksellisesti viivytelleen asian käsittelyssä ja ettei tutkinnanjohtajana toimineen rikoskomisari- on ollut katsottava ainakaan siihen mennessä menetelleen asiassa lainvastaisesti.

SELVITYS

Asian esittelijä on 3.4.2017 tiedustellut kysymyksessä olevan esitutinnan tilaa sähköpostitse Sisä-Suomen poliisilaitokselta. Tutkinnanjohtajana toiminut rikoskomisario on 11.4.2017 lähettänyt vastauksensa liitteenä samana päivänä asiassa tekemänsä tutkinnan päätöksen. Päätök- sen mukaan asiassa ei ollut poliisin suorittaman selvityksen perusteella syytä epäillä rikosta.

Poliisihallitusta on kerrotun jälkeen pyydetty hankkimaan asiasta selvitys ja antamaan lausun- tonsa. Poliisihallitus on antanut asiasta lausuntonsa ja toimittanut selvityksenä asiasta Sisä- Suomen poliisilaitoksen lausunnon ja tutkinnanjohtajana toimineen rikoskomisarion selvityk- sen.

Asiaa ratkaistaessa on ollut lisäksi käytettävissä mainitun aiemman kanteluasian dnro OKV/1216/1/2015 oikeuskanslerinvirastossa arkistoidut asiakirjat.

VASTINE

Kantelija on antanut vastineensa hankittuun selvitykseen.

RATKAISU

Tapahtumatiedot

Kantelija oli rikosilmoituksessaan 28.10.2014 pyytänyt poliisia selvittämään, oliko kunnan kalliolouhinnasta järjestämän tarjouskilpailun voittanut urakoitsija taloudellisessa hyötymistarkoituksessa erehdyttänyt kuntaa esittämällä, että kalliota oli tarpeen louhia lähes 9 000 kuutiometriä alun perin kaavaillun 1 100 kuutiometrin sijasta. Kunta oli päättänyt hyväksyä lisälouhinnan, mikä oli aiheuttanut sille lisäkuluja ja kantelijan mukaan urakoitsijalle perusteetonta taloudellista hyötyä. Kantelija epäili, että louhinta-asian kunnanhallituksessa esitellyt kunnanjohtaja ja eräs toinen virkamies olivat toimineet tietoisesti urakoitsijan hyväksi. Lisäksi tutkintapyynnössä oli muun ohella väitetty, että louhintatyömaan valvontaa oli laiminlyöty. Asiassa 11.4.2017 tehdyn tutkinnan päätöksen mukaan kantelija oli lisäksi väittänyt, että kunta oli toiminut asiassa väärin tehdessään sopimuksen työmaalla kalliolouhinnasta syntyneen kalliomurskeen omistuksesta.

Asian tutkinnanjohtajana toimineen rikoskomisarion mukaan asiaa oli arvioitu petoksen, törkeän petoksen, väärennyksen ja virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistöjen valossa. Hän oli kertomansa mukaan ottanut 20.3.2015 yhteyttä syyttäjään tarkoituksenaan käydä hänen kanssaan läpi asiaan liittyneen suhteellisen laaja aineisto. Palaveri syyttäjän kanssa oli pidetty 9.6.2015 ja sen seurauksena oli päädytty pyytämään lisäselvityksiä muun muassa kunnalta. Lisäselvitys oli valmistunut elokuussa 2015. Rikoskomisarion mukaan selvitys oli ollut tarkoitus käydä syyttäjän kanssa läpi, mutta syyttäjä oli syyskuussa siirtynyt muihin tehtäviin, mikä oli viivästyttänyt asiaa.

Kun rikoskomisarion tietoon oli tullut, että louhinta-asiaa oli tehty useita valituksia hallinto-oikeuteen, hän oli arvioinut tarpeelliseksi jäädä odottamaan hallinto-oikeuden ratkaisuja. Alkukesästä 2016 hallinto-oikeus oli antanut muun muassa ratkaisun kalliomurskeen omistusoikeudesta, minkä jälkeen asiassa oli kuulusteltu vielä kahta henkilöä.

Rikoskomisarion ja syyttäjän välinen palaveri oli pidetty kesä-heinäkuun vaihteessa 2016. Tällöin oli rikoskomisarion kertoman mukaan päädytty siihen, ettei asiassa ollut aihetta epäillä rikosta, ja sovittu, että hän tekee asiasta tutkinnan päätöksen.

Rikoskomisario on selvityksessään ilmoittanut, että kerrotun jälkeen päätöksen tekeminen oli jäänyt häneltä tekemättä osittain epähuomiossa ja osittain tarpeesta käydä laaja aineisto vielä läpi ennen päätöksen tekoa.

Arviointi

Esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Säännöksen perusteluissa (HE 222/2010 vp s. 188) on nimenomaisesti todettu, että mainittu velvollisuus koskee myös ennen esitutkinnan aloittamista tapahtuvaa esitutkinnan edellytysten tutkimista. Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan esitutkintalakia so-

velletään soveltuvin osin esitutinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin. Esitutkintalain mainitun säännöksen ohella asian käsittelyn viivytyksettömyyttä edellyttää valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentti, jonka mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä, sekä viime kädessä perustuslain 21 §:n 1 momentti, jossa turvataan jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi viranomaisessa asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Esitutinnan hyväksyttävä kesto riippuu tutkittavana olevan asian yksilöllisistä erityispiirteistä kuten asian laadusta ja laajuudesta. Tutinnan keston vaikuttavat tosiasiallisesti myös käytävissä olevat tutkintaresurssit suhteessa tutkittavien juttujen määrään sekä poliisin velvollisuus asettaa tehtävänsä kiireellisyysjärjestykseen.

Esitutkintaa johtaa esitutkintalain 2 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan tutkinnanjohtaja. Lain 3 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta, ja päätöksen tekemiseen mahdollisesti tarvittavien seikkojen selvittämisestä.

Poliisihallitus on lausunnossaan todennut arvionaan, ettei kysymyksessä olevan asian esiselvittelyyn kulunutta kahden ja puolen vuoden kokonaisaikaa voida pitää sinänsä poikkeuksellisen pitkänä huomioon ottaen asian laatu. Poliisihallitus on yhtynyt kuitenkin Sisä-Suomen poliisilaitoksen näkemykseen, jonka mukaan tutkinnan loppuvaiheen passiivinen jakso (kesä-heinäkuusta 2016 tutkinnan päätökseen huhtikuussa 2017) on ollut melko pitkä. Poliisihallitus on lisäksi yhtynyt poliisilaitoksen näkemykseen, jonka mukaan asiassa eivät olisi tulleet kyseeseen siinä arvioitavina olleiden rikosnimikkeiden lievät tekemuodot, joiden kahden vuoden mittainen vanhentumisaika oli ennättänyt umpeutua esitutkinnan toimittamisedellytysten arvioinnin aikana.

Kysymyksessä olevan asian tutkintatoimenpiteiden joutuisuus toukokuuhun 2016 saakka on kerrottu tavoin jo laillisuusvalvonnallisesti tutkittu. Asia ei ole antanut aihetta asiaa 27.5.2016 arvioineen silloisen apulaisoikeuskanslerin sijaisen toimenpiteisiin. Uudesta kantelusta ja asiassa hankitusta selvityksestä ei ilmene sellaisia uusia seikkoja, jotka antaisivat minulle aiheen ryhtyä arvioimaan poliisin menettelyä mainitulta osin uudestaan.

Rikoskomisarion selvityksestä ilmenee, että hän oli apulaisoikeuskanslerin sijaisen mainitun ratkaisun jälkeen kesä-heinäkuussa 2016 pitänyt syyttäjän kanssa palaverin, jossa oli todettu asiassa voitavan tehdä päätös esitutkinnan aloittamatta jättämisestä, koska hankitun selvityksen perusteella asiassa ei ollut syytä epäillä rikosta. Päätös oli jäänyt häneltä tekemättä ennen oikeuskanslerinviraston asian käsittelyvaiheesta 3.4.2017 tekemää tiedustelua hänen kertomansa mukaan osittain epähuomiossa. Saadusta selvityksestä ei ilmene, että asiassa olisi mainitun syyttäjäpalaverin jälkeen tehty mitään selvittämistoimia ennen asian ratkaisemista 11.4.2017.

Rikoskomisario oli päättänyt esitutkinnan toimittamatta jättämisestä vasta yhdeksän kuukautta päätöksen tekemiseen tarvittavien seikkojen selvittämisen päätyttyä. Hän ei mainitulta osin ole tehnyt esitutkinnan aloittamista koskevaa harkintaansa esitutkintalain edellyttämin tavoin viivytyksettä. Esitutkinnan edellytysten tutkinta oli kesällä 2016, jolloin tutkintatoimet tosiasiallisesti päättyivät ja asia rikoskomisarion arvion mukaan oli ratkaistavissa, kestänyt jo niin kauan, että rikoskomisario oli joutunut antamaan asiasta laillisuusvalvojalle selvityksen. Mielestäni jo kerrottuun nähden olisi rikoskomisarion ollut perusteltua tehdä ratkaisunsa asiassa tuolloin joutuisasti, jolloin asian kokonaiskäsittelyaika, kaksi ja puoli vuotta tutkintailmoituksen kirjaamisesta esitutkintapäätöksen tekemiseen, olisi jäänyt olennaisesti lyhyemmäksi.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Rikoskomisario on edellä arvioimallani tavalla laiminlyönyt asian tutkinnanjohtajana päättää esitutkinnan toimittamisesta esitutkintalain edellyttämällä joutuisuudella. Tämän vuoksi kiinnittän rikoskomisarion huomiota velvollisuuteen toimittaa esitutkinta ja sen aloittamista edeltävät toimenpiteet ilman aiheetonta viivytystä.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Tom Smeds

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi